

Peter Hatherley Fémpénzek

Ha csak a formákra figyelünk, azt mondhatnánk, hogy a pénzverésben több mint 2000 év óta semmi sem változott. Az érmék azelőtt kis műhelyekben készültek. Lemezvágó ollóval apró korongokat vágtak a megszilárdult fémlapokból, és ezeket két dombornyomó szerszám között verték kalapáccsal. Az érmék mindig különböztek egy kicsit egymástól. A pénzverés ma ipari eljárás. Az angol Királyi Pénzverdében 1000 alkalmazott dolgozik, évente 20000 tonna rézötövetet olvasztanak meg, s 3000 millió pénzermét termelnek hazai és külföldi használatra.

Régen a hamisítás ellen úgy védekeztek, hogy nemesfémből verték a pénzt, de a gazdaság növekedése miatt nem tarthatták fenn ezt a szokást. A XVII. század végén be kellett vezetni a kisebb címleteket: Angliában ekkor jelentek meg az első rézpénzek. Ugyanebben az időben nyomták az első bankjegyeket is. De a rézérméket még sokáig nem tartották "igazi pénznek".

Az érmék valódi értékéhez hosszú ideig ragaszkodtak. Az angol kormány 1797-ben rézből veretett egy- és kétpennys érméket, de a fém és a befektetett munka értékének, amely a méretben tükröződött, meg kellett felelnie a névértéknek. A pénzek olyan nagyok és nehezek lettek, hogy kocsikeréknek nevezték őket. Az ezüst csak 1947-ben tűnt el az angol pénzekből.

A nemesfém pénzeket mindenhol felváltották az olcsóbb fémekből vert érmék. Az aranyat és az ezüstöt elsősorban rézzel és rézötvetekkel pótolták. A megfelelő mennyiségű cinkkel vagy alumíniummal ötvözött réz sárga színe az aranyéra emlékeztet. Aranyszínű például az angol 1 fontos érme és a francia 5, 10, 20 centime-os. A nikkellel ötvözött réz színe halványabb, és a fém ellenállóbb a korrózióval szemben. Nagy-Britanniában és szerte a világon 75 százalék rézet és 25 százalék nikkelt tartalmazó ötvözetre tértek át az ezüst helyett. Néhol ötvözetlen nikkelt, alumíniumalapú ötvözeteket és rozsdamentes acélt választottak.

A pénz valódi értéke ma már nem felelhet meg a névértéknek: ha ez így lenne, a spekulánsok azonnal "kivonnák a forgalomból" az érméket az infláció vagy a fém árának emelkedése nyomán.

A Chemistry and Industry (1993. május 3.) nyomán

A szöveg alapján válaszolj az alábbi kérdésekre!

1. Milyen anyagokat alkalmaztak fémpénzek készítésére a történelem folyamán?
2. Hogyan változott a pénzermék készítésének technikája?
3. Mennyi a mai pénzermék névértéke? (Érdemes-e hamisítani?)

Szakmai kérdés

1. Add meg a szövegben említett fémek vegyjelét és azt, hogy a periódusos rendszer melyik mezőjében található!